

GRATULERER!

Den samfundskritiske og vidtfaavnende norske kriminologi har haft 50-års jubilæum.

Af Benny Lihme

Oslo i januar.

Ikke alle fremmødte til norsk kriminologis fagkonference i anledning af 50-års jubilæet havde lugtet luntten. Man skal ikke placere sig på auditoriets yderpladser i den smukke gamle og cirkelformede festsal på Universitetspladsen ved Karl Johans Gate. For i modsætning til dette Domus Academicas fortid, hvor forelæsningsmediet udelukkende var det talte ord, betjener flere af den lange dags indledere sig af power print præsentationer, som ironisk nok fordrer tunnelsyn af sit publikum.

Norsk kriminologi er kendt langt uden for landets grænser, ikke mindst takket være ledende figurer som Nils Christie og Thomas Mathiesen. Begge har nu fået et "emeritus" føjet til deres professor-titler, uden at dette dog, som begrebet ellers antyder, efterlader et billede af "udtjente embedsmænd".

Inspireret af teoretikere som Ivan Illich og Zygmunt Bauman, har Christie for længst overskredet kriminologiens traditionelle afgrænsninger, så det kan ikke overraske, at hans festforelæsning på dagen har den ikke specielt kriminologiske titel "Omsorg for omsorg" (i parentes bemærket: Christie har ikke forladt den solide empiriske videnskab, jvfr. hans aktuelle bøger om det amerikanske fængselsindustrielle kompleks og hans nærmest livslange dagsorden, hvad "en passende mængde kriminalitet" mon måtte være for et givent samfund).

Mathiesen, med sin mere klart definerede retssociologiske videnskab, er fortsat optaget af rettens stilling i samfundet. Herunder ikke mindst i det globale samfund, hvor en retssociologi som vil følge med udviklingen i afviklingen af nationalstaternes suverænitet i Mathiesens optik må beskæftige sig med forhold som internationaliseringen af politiarbejdet (f.ex. Schengen-samarbejdet), registersammenføringer, terrorlovgivning mv. Mathiesen, mere Foucault-inspireret end kollega Christie, holder også fast i gamle spor omkring professionsanalyse, mediekritik, "den skjulte disciplinering" og bredere emnekredse omkring social afvigelse og social kontrol.

I en dansk sammenhæng, hvor undersøgelser og tal gang på gang beretter om kvindelig underrepræsentation med professortitel på vore højere læreanstalter, er det interessant at skæve til norsk kriminologi, hvor den professorale kvindedominans p.t. er iøjnefaldende. Institutlederen ved Institutt for kriminologi og retssociologi, professor Liv Finstad, gjorde sig for alvor bemærket i 1986, da hun sammen med en anden kvindelig kriminologiprofessor, Cecilie Høigård, udgav en bog om prostitution ("Bakgater"), som fik stor betydning for det eksisterende syn på prostitution i Norge. Denne og anden prostitutionsforskning var nært forbundet med en stærk kvindebevægelse, som pressede på

Institutt for kriminologi og retssociologi holder til på 6. og 7. etage i Domus Nova på St. Olavs Plass i Oslo.

med dagsordener for en ny feministisk forskning. Bortset fra det nye med "den kønnede" tilgang, var der ikke noget nyt i, at fag og sag gled over i hinanden. Den svenske kriminologi-professor Henrik Tham fremhævede da også denne dimension som noget karakteristisk, da han i sin forelæsning så på norsk kriminologi med svenske øjne. Javist, norsk kriminologi er både moralsk og politisk engageret. Til tider ligefrem så meget, at det kan virke som om forskerne er mere interesseret i sag end i fag.

Hvilket naturligvis har afstedkommet en række videnskabsdebatter, hvor de nye generationer af kriminologer har sat spørgsmålstegn ved nogle af de ledende norske kriminologers særlige former for "videnskabsretorik". Historisk set har norsk kriminologi udmærket sig ved at se sine temaer fra afvigernes og de kriminelles side. Der var da også respektfulde lykønskninger fra kriminelle talsmænds side i Domus Academia til den kriminologi, som de på mange måder føler er med til at underbygge deres fangepolitiske kampe. Den var jo nok ikke gået på Lombrosos tid, men takket være ikke berøringsangste professorer som Christie og Mathiesen er Norge bemærkelsesværdig ved, at forskerne hyppigt i bl.a. seminarform er i en direkte skulder-ved-skulder kontakt med de kriminelle.

Kritikere af denne "identifikation med gerningsmændene" har naturligvis fundet sådanne kontakter kompromitterende, og man fornemmede en vis lettelse i 2000, da Liv Finstad stoppede et af den ellers mangfoldige kriminologiske sorte huller med sin store bog "Politiblikket", hvor hun viser hvordan verden ser ud fra politifolkernes og politiarbejdets side.

Godt 20 videnskabelige medarbejdere beskæftiger sig med kriminologisk forskning på Oslo Universitet. Gennem årene har norske kriminologer haft let ved at blive hørt i en bred medie- og opinionsmæssig forstand, hvorimod det er mere tvivlsomt, hvor meget indflydelse kriminologien har haft på strafferetssystemet. Kritikere af Christie, Mathiesen m.fl. vil hævde, at udviklingen siden professor Johs. Andenæs i 1954 kom igennem med sin

ansøgning til Det Juridiske Fakultet om tilladelse til at oprette et Institut for Kriminologi, har været så politiserende (på de forkertes side!), at forskerne har uddefineret sig selv i forhold til statsmagten og lovgiverne.

I givet fald er dette noget de norske kriminologer har til fælles med vore få hjemlige af slagsen. I modsætning til Norge har Danmark ikke kriminologi som selvstændigt fag på universitetsniveau. Og altså heller ikke en egentlig kriminologisk uddannelse, hvor nordmændene til en forskel årligt har ca. 300 studenter som tager eksamen i kriminologi enten som grundfag eller som mellemfag. Herhjemme er den kritiske kriminologiske tilgang til strafferechtsapparatet (politi, domstole, fængsler) overskueligt placeret på ganske få hænder på et lille juridisk institut under Københavns Universitet (tidligere kendt som Kriminalistisk Institut) og et tilsvarende ved Århus Universitet. Heldigvis er forskere som Flemming Balvig, Vagn Greve og Jørn Vestergaard gennem årene blevet suppleret af deres norske kollegaer, som gerne er kommet rundt om København til forelæsninger, konferencer, debatmøder mm. Typisk for denne tætte forbindelse mellem København og Oslo, er det således at det er professor Cecilie Høigård der må komme ned til en paneldebat på Christiania, når det er grafittien der skal diskuteres og have nogle videnskabelig-kriminologiske ord med på vejen. Mens det ganske enkelt ikke er muligt at finde en dansk kriminologisk vinkel på grafittispørgsmålet, så er det Norge som stiller op, ovenikøbet med en del empiri indhentet i København (jvfr. Høigårds store bog "Gategallerier" fra 2002). Også i den nye forskning omkring et hjørne af besættelsestiden, krigsbørns opvækstvilkår, har Norge i modsætning til Danmark afsat penge til et forskningsprogram. Sammen med Eva Simonsen har kriminologiprofessor Kjersti Ericsson foretaget livshistoriske interviews med børn af norske kvinder og tyske soldater (Ericssons forelæsning på fest-fagkonferencen havde overskriften "Datter af tyskertøs – det seksualiserede blikket").